

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

***ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ ХХІ СТОЛІТТЯ
ОЧИМА МОЛОДІ***

МАТЕРІАЛИ

II студентської наукової конференції

26 квітня 2018 року

Харків 2018

СУЧАСНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

Процес демократизації українського суспільства зумовлює багато явищ соціального життя, які впливають на життєдіяльність особистості та її самореалізацію. Однією з умов становлення особистості в демократичному суспільстві є свобода вибору форм, методів та шляхів її самореалізації. Зокрема, Закон України "Про зайнятість населення" гарантує усім громадянам рівні права на вільний вибір місця роботи, виду діяльності, забороняє будь-які примусові заходи залучення до праці [1]. Тому реалізація громадянами свого права на вільну працю створює своєрідне змагання працівників за кращі умови зайнятості, а отже, і реалізацію права на працю найбільш вигідним чином. Отже, сучасна концепція зайнятості громадян відповідає вимогам ринкової економіки в цілому і зокрема стимулює розвиток ринку праці.

Кожна людина має потребу в самореалізації, однак не всі усвідомлюють її значення. Самореалізація – це здатність людини пізнати себе і здійснити своє покликання. Автор теорії потреб А. Маслоу вважав, що люди часто відмовляються від можливостей самореалізації й тому не такі щасливі, якими могли б бути, адже якість нашого життя безпосередньо пов'язана із задоволенням вищих потреб, у тому числі й потреби у самореалізації [2].

Самореалізація можлива, коли людина визначила її стратегію – шляхи особистісного розвитку і самовдосконалення. Стратегія самореалізації має п'ять складових: 1. Самопізнання і самооцінка; 2. Самовизначення; 3. Саморегуляція; 4. Самоосвіта; 5. Самовиховання.

Самореалізація особистості відбувається в різних сферах її життєдіяльності під впливом комплексу різного роду факторів, в тому числі й такого фактора як професія, багато в чому визначає інтереси, життєві орієнтації і спосіб життя людини. У нових умовах соціально-політичної та економічної реальності в Україні значно зросли можливості самореалізації особистості в економічній діяльності.

У соціально-економічній сфері діяльності професія відіграє визначальну роль в самореалізації особистості. Лібералізація економіки дозволила людині в професійній діяльності розкрити і реалізувати багато особистісних якостей та здібностей. Так, наприклад, до підприємництва багато хто залучається не стільки для забезпечення високого рівня матеріального добробуту, але перш за все для прояву самостійності, реалізації організаторських здібностей, прагнення до ризику, відповідальності за результати своїх дій і т. п. Всього цього неможливо було здійснити в колишніх соціально-економічних умовах та в інших сферах професійної діяльності. Нові умови соціально-економічної реальності породжують і нові трудові відносини, де фактор професії і посадового статусу відіграє все більшу роль, посилюються вертикальні управлінські відносини: керівник - підлеглий або господар - найманий працівник.

В процесі активної трудової діяльності однією з найбільш значущих форм є професійна самореалізація, де фактор професії відіграє основну роль, причому не тільки в реалізації наявних можливостей, а й в становленні особистості, підвищенні її творчого потенціалу. В умовах проведених реформ виникло багато таких явищ, які необхідно досліджувати. З одного боку, наприклад, професія повинна забезпечувати зростання соціально-професійного статусу, а з іншого боку – створювати можливість професійної мобільності для реалізації професійних інтересів та здібностей особистості, відповідаючи при цьому динаміці змін виробничих потреб і ринку праці у фахівцях необхідного профілю.

Сьогодні фактор професії має неоднозначний вплив на самореалізацію особистості. Як відомо, у плановій економіці, незалежно від професії, з підвищенням кваліфікації особа займала більш високе соціальне становище, зростав її соціально-професійний статус. Зараз

такої прямої залежності не існує, а фахівець високої кваліфікації, наприклад, професор має вельми невисокий рівень матеріального добробуту, і отже, у нього немає можливості для повної самореалізації в інших сферах своєї життєдіяльності.

З іншого боку, професійна зайнятість, наприклад, у тих же підприємців, забирає практично весь вільний час, залишаючи мало можливостей самореалізації в інших видах діяльності, таких як сімейно-побутові, дозвільні та ін. Чималий негативний вплив на повноцінну самореалізацію особистості в сучасній соціально-економічній ситуації має вторинна професійна зайнятість, коли людина весь свій вільний час змушена витратити на підробітки, не залишаючи сил і бажання на реалізацію своїх здібностей в непрофесійних сферах. Поряд з цим, вибір професії повинен забезпечувати для людини затребуваність в економічній системі суспільства і не тільки в даний момент, але й в перспективі. Професія повинна задовольняти потребу суспільства у фахівцях того чи іншого профілю. Це визначає престижність даної професії в залежності від її соціальної значущості в даний час і в майбутньому.

Сучасний ринок праці накладає свої особливості на роль і значимість професії як фактора самореалізації особистості. Тут в найбільш гострій формі стикаються інтереси особистості і вимоги суспільства. Свобода самореалізації особистості досить жорстко обмежується потребами економіки у фахівцях того чи іншого типу і відповідної кваліфікації.

Роботодавці висувають певні вимоги до потенційних працівників, основними з яких є глибока теоретична підготовка, комунікабельність, здатність до швидкого «реагування», здатність мислити на перспективу, організованість, трудова дисциплінованість. У сучасному індустріально-інформаційному суспільстві актуальною залишається важливість основної (базової) освіти.

На нашу думку, успіхи кар'єрного зростання (самореалізації) значною мірою залежать від ефективності перших кроків у навчанні та професійній діяльності. Чимале значення для подальшого життя та професійного становлення має освіта та вибір професії. Для самореалізації в закладах освіти роботу з учнями потрібно будувати на використанні у викладанні нових підходів, які переносять акцент не на накопичення знань, а на формування технологій розумової праці учнів. Співпраця учителя і учнів, партнерство на уроці, спільний процес пізнання і відкриттів, постійне створення ситуації успіху – ось складові самореалізації учня в освітньому середовищі. Треба прагнути, щоб дитина чи підліток не тільки володіли сумою знань зі шкільних предметів, але й усім досвідом демократичних відносин у суспільстві, навичками управління собою, своїм життям у колективі, вміти брати відповідальність за свою діяльність. Для цього вектор діяльності необхідно повертати на виховання готовності кожного учня до вирішення власних задач, визначення свого місця в житті, успішного розвитку і реалізації своїх здібностей та інтересів [3].

Найпоширенішою ознакою певного рівня кваліфікації спеціалістів є диплом про вищу освіту, який свідчить про наявність необхідної суми знань для виконання тих чи інших обов'язків та про порівняльні переваги випускника. Потенційний роботодавець визначає абсолютність переваг, достатність знань випускника за допомогою різних показників, зокрема й тих, які характеризують роботу навчального закладу.

В умовах конкуренції на ринку праці випускник вищої школи потребує не лише високого кваліфікаційного рівня. Сучасний молодий спеціаліст-економіст повинен творчо використовувати здобуті знання в роботі, повсякчас збагачувати їх, уміти самостійно розв'язувати будь-яку проблему. Необхідність постійного професійного навчання обумовлена певними факторами: упровадженням нової техніки, технологій, виробництвом сучасних товарів, зростанням комунікативних можливостей; виходом на ринок з високим рівнем конкуренції; тією обставиною, що для організації ефективнішим є підвищення віддачі від уже працюючих працівників на основі їх неперервного навчання, ніж залучення нових працівників.

Отже, нові умови економічної реальності визначають неоднозначність впливу професії як фактора самореалізації особистості. Тому можна виявити існуючі тенденції, які ускладнюють або навпаки сприяють прояву особистісних можливостей в сучасний період:

- в даний час відбуваються процеси становлення нового типу особистості – формування її як самостійної, здатної до самовизначення й активної позиції в житті, з орієнтацією на себе, на самовдосконалення, професійну самореалізацію і самоствердження в суспільстві;

- у демократичному суспільстві з'являються нові можливості та перспективи вибору шляхів, форм, методів вільної самореалізації особистості, що особливо важливо для молоді, оскільки кожен повинен вирішувати в процесі свого становлення проблеми самовизначення і самореалізації;

- поява ринку праці породжує проблему затребуваності творчого потенціалу особистості та професійної самореалізації молоді, де престижність професії багато в чому визначає соціально-професійну мобільність, соціальний статус молодої людини і його задоволеність життєвою самореалізацією;

- в нових умовах української дійсності виникають проблеми, пов'язані з необхідністю виявлення діалектики соціального та індивідуального в професійній самореалізації особистості. Акцент зміщується з колективного на індивідуальне, що визначає особистісний та соціальний аспекти вибору професії та професійної діяльності, а також суб'єктивно-ціннісний зміст самореалізації;

- виникають нові потреби суспільства, сфери, форми та фактори, що зумовлюють можливості та ефективність самореалізації особистості в змінних умовах соціально-політичної та економічної реальності. Разом з цим з'являються проблеми і протиріччя, які ускладнюють здійснення самореалізації, наприклад, економічний, політичний і духовний плюралізм, можливість свободи самовизначення і вибору форм самореалізації при недостатності відповідних об'єктивних умов для цього;

- в умовах лібералізації економіки і появи надлишку пропозиції на ринку праці виникає необхідність професійної самореалізації молоді, що є основоположною умовою для функціонування служби зайнятості та системи професійної освіти в плані підготовки фахівців за тими спеціальностями, які будуть затребувані суспільством;

- демократизація суспільних відносин спричиняє необхідність ефективного здійснення виховної роботи в навчальних закладах різного типу, заснованої на самостійних формах розвитку особистості й становлення фахівця.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про зайнятість населення» від 05 липня 2012 року № 5067-VI зі зм. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.
2. Маслоу А. Теория человеческой мотивации // Мотивация и личность. – С-Пб.: Евразия, 1999. – С.77-105.
3. Остроуменко А.О. Створення успішного освітнього середовища для гармонійного розвитку молодшого школяра. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://maryanivkaschool.klasna.com/uk/article/stvorennya-uspishnogo-osvitnogo-seredovishcha-dlya.html>

Литвин Анна Олександрівна
ХНПУ імені Г. С. Сковороди
факультет психології і соціології, 4 курс, гр. 45-ПА
Науковий керівник – к.п.н., доцент кафедри
фінансів та обліку Сідельнікова В.К.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ РЕЗЕРВОМ У КОМПАНІЇ

Сьогодні, коли закривати вакансії у компаніях все важче, а питання про вирішення проблеми кадрового «голоду» стає для HR-менеджерів найважливішим, найбільш трудомістким і дорогим, багато підприємств стали активно розвивати такий напрямок, як роботу з внутрішнім кадровим резервом.